

uczestników terapii umiejętności poczucia bycia użytecznym społecznie. Na tym etapie zajęcia terapeutyczne powinny być zróżnicowane, co do stosowanych metod pracy z uczestnikiem (metoda oglądowa, metoda praktyczna, laboratoryjna) i form terapii np. (stolarstwo), techniki (praca w drewnie, rzeźbienie, malowanie drewna). Tego typu zajęcia powinny charakteryzować się przede wszystkim złożonością i elastycznością, oraz jak wspomniałem wyżej stopniowaniem trudności. Terapeuta po rozpoznaniu stopnia wykształtowania poszczególnych umiejętności praktycznych jak również umiejętności miękkich, powinien stymulować uczestnika terapii do samodzielności oraz kreatywności podczas wykonywanego zajęcia. Podczas tego etapu staramy się przeprowadzić uczestnika ze stanu bierności do aktywności. Ze względu na różne czynniki wiele osób z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym pozostaje na tym etapie terapii zajęciowej i dalej w sposób systematyczny dzięki wykonywanym czynnościom podczas zajęć kształtują swoje predyspozycje. Rehabilitacja zawodowa (trzeci etap) dostępna jest dla uczestników terapii zajęciowej, którzy nabyli wystarczającej wiedzy, umiejętności praktycznych i kompetencji by pracować w zakładach pracy chronionej, zakładach aktywności zawodowej czy na otwartym rynku pracy.

Podsumowując: w terapii zajęciowej oprócz usprawniania fizycznego i psychicznego istnieje przestrzeń do kształtowania również umiejętności miękkich za sprawą wykonywanych czynności podczas procesu terapeutycznego. Celem tego typu zajęć jest prowadzenie osób o obniżonej sprawności intelektualnej do bycia twórcą swojego życia, wyposażonym także w odpowiednie kompetencje na miarę swoich możliwości.

Literatura

1. Gałkowski J., *Praca i człowiek*, Pax, Warszawa 1980.
2. Gelard, K. G., *Jak pracować z dziecięcymi grupami terapeutycznymi*, GWP, Gdańsk 2005.
3. Gierba – Grodzicka A., *Różnice w poziomie funkcjonowania i rozwoju umiejętności społecznych osób z deficytem intelektualnym w stopniu umiarkowanym i znacznym po rocznej rehabilitacji prowadzonej w Warsztacie Terapii Zajęciowej* [w:] Głodkowska J., Giryński A. (red.), *Rehabilitacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnością intelektualną – od bierności do aktywności*, wyd. naukowe „Akapit”, Warszawa 2006.
4. Janus E., *Terapia zajęciowa – podstawowe pojęcia*, [w:] Bac A., (red.) *Terapia zajęciowa*, PZWL, Warszawa 2016.
5. Kuskowski M., *Terapia zajęciowa jako forma odnowy człowieka* [w:] Kulbaka J., Dudek M. (red.), *Innowacyjność i trwanie w pedagogice specjalnej. W stulecie niepodległości Polski i 130. Rocznicy urodzin Marii Grzegorzewskiej*, APS, Warszawa-Krasnystaw 2018.
6. Milanowska K., *Terapia zajęciowa*, PZWL, Warszawa 1963.
7. Wojciechowski A., *Aspekt deontologiczny terapii zajęciowej* [w:] „Warsztat Terapii Zajęciowej”, nr 2, Polskie Towarzystwo Walki z Kalectwem, Konin 1995.

ДИФЕРЕНЦІЙОВАНЕ ВИКЛАДАННЯ ЯК ЕФЕКТИВНА ОСВІТНЯ ТЕХНОЛОГІЯ У РОБОТІ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Бразговка Наталія, здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр»

Науковий керівник: А.В. Хіля, кандидат педагогічних наук, старший викладач

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського (Україна)

DIFFERENTIATED TEACHING AS AN EFFECTIVE EDUCATIONAL TECHNOLOGY IN WORKING WITH CHILDREN WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS

Brazgovka Natalia, bachelor's student

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

Анотація. В даній статті розкривається питання диференційованого викладання, етапи опанування даної технології та відповідні індикатори якості впровадження інклюзивної освіти в щоденну практику. Окрему увагу приділено питанню використання технології диференційованого викладання у навчанні дітей з особливими освітніми потребами.

Ключові слова: діти з особливими освітніми потребами, диференційоване викладання, інклюзивна освіта.

Abstract. This article reveals the issue of differentiated teaching, stages of mastering the technology of differentiated teaching, indicators of the quality of implementation of inclusive education in everyday practice. The issue of using the technology of differentiated teaching in the education of children with special educational needs is revealed.

Key words: children with special educational needs, differentiated teaching, inclusive education.

В інклюзивному навчанні використовують різні педагогічні технології, що враховують індивідуальні особливості школярів, зокрема і в особливому порядку тих, хто потребує додаткової уваги та підтримки. Саме це прописано у Законі України «Про освіту»: учні з особливими потребами – це ті, «...хто потребує додаткової постійної чи тимчасової підтримки в освітньому процесі з метою забезпечення їхнього права на освіту» [3].

До категорій, що потребують такої підтримки відносяться діти з порушеннями психофізичного розвитку, з інвалідністю, діти, які мають різні хвороби, обдаровані, діти з різних етнічних, мовних, культурних та інших меншин, діти з родин біженців та внутрішньо переміщених осіб, діти, які знаходяться у складних життєвих обставинах (тобто в цілому йдеться про будь-яку дитину, котра навчається в загальноосвітньому закладі), але не для всіх створюються інклюзивні класи. Зважаючи на це, технологія викладання і навчання в інклюзивному середовищі, а також в звичайній школі має бути придатна та ефективна для задоволення різних освітніх потреб всіх дітей. І на нашу думку, найефективнішим способом організації такої взаємодії в початковій школі є використання технології диференційованого викладання.

Під диференційованим викладанням ми розуміємо, «відгук» вчителя на особливості школяра (на його захоплення, рівень готовності до навчання, освітні потреби тощо). Так, колектив авторів під керівництвом А. Колупаєвої дає наступне визначення диференційованому викладанню – це «створення навчального середовища та організація навчального процесу задля

забезпечення учням з різними освітніми потребами можливості успішного опанування курикулуму на максимальному для кожного рівні» [2, с. 28].

Дана технологія, як зазначає Т.Лорман, фокусується переважно на методах і прийомах роботи під час уроку (як педагога, так і учнів), що забезпечують оптимальний та результативний навчальний процес, ураховують відмінності різноманітного учнівського колективу, а також дають змогу належним чином засвоїти визначені курикулумом стандарти [5, с. 145]. Окрім того, диференційоване викладання передбачає, що кожен учень є багатогранною особистістю та має відмінну від інших індивідуальність. Тобто, в процесі організації навчальної діяльності учнів вчителю необхідно визначити ці відмінності, створити потрібне освітнє середовище та організувати навчальний процес таким чином, аби забезпечити ефективний навчальний досвід для кожної дитини. Окреслена технологія забезпечує доступність освітньої програми для учнів з особливими освітніми потребами, необхідну підтримку, ефективне опанування змістом навчання та досягнення максимально можливих для кожного з них результатів.

Виокремлюють п'ять етапів опанування вчителем даною технологією, що також є індикаторами якості впровадження інклюзивної освіти в щоденну практику:

– Рефлексія: бажання діяти та необхідні навички. На даному етапі педагог замислюється на таких ключових запитаннях: «Як я оцінюю себе і свою роботу?», «В якому напрямку рухатися далі?» та обов'язково оцінює власні знання та рівень майстерності [6, с. 33; 7, с.161, 190]. Педагог має оцінити наявний обсяг своїх знань, глибину володіння навчальним предметом та обміркувати свій стиль викладання.

– Оцінка програми навчання. Тут розуміється, що являє собою зміст навчання. Вчитель може самостійно адаптувати змістове наповнення, керуючись державними вимогами. Також педагог має враховувати інтереси, здібності, навчальні потреби дітей [6, с. 33-34].

– Аналіз індивідуальних особливостей учнів. Диференціація викладання здійснюється заради дітей [6, с. 34-35; 7, с. 73-75]. Вчителя цікавить конкретна інформація стосовно кожної дитини. Вивчаючи дітей, педагог не повинен обмежуватися тим, що вони знають про певні поняття нової теми. Замість того, у процесі аналізу групи або окремих учнів потрібно визначити рівень їхньої підготовленості, інтересів, стиль навчання, сильні сторони та потреби.

– Планування уроків на основі науково обґрунтованих методів. Основна мета даного етапу в тому, щоб збалансувати викладання нового матеріалу, «підняти» учнів, які мають певні труднощі у навчанні та збагатити навчальний процес для всього класу. Щоб уроки були цікавими та пізнавальними потрібно планувати, добирати оптимальні методи та форми роботи [6, с. 36-37].

– Удосконалення практики на основі фактичної інформації. Ключове питання цього етапу: «Наскільки ефективним був навчальний процес? Як це визначити?». Вчитель спирається на отримані результати оцінювання даних, визначає ефективні способи навчання дітей у майбутньому. Також педагог з'ясовує інтереси, стилі мислення та ступінь підготовленості школярів до

опанування певного змістового блоку чи вміння за допомогою простих контрольних запитань, інтерв'ювання, анкетування, спостереження [6, с. 38-40].

Можна зробити висновок, що дотримання окреслених індикаторів для забезпечення диференційованого викладання дасть змогу вчителю досягти найкращих результатів щодо розвитку сильних сторін дітей з особливими потребами та дозволить зважати на індивідуальні потреби учнів.

Список використаних джерел

1. Василюк А. В. Педагогічні технології інклюзивного навчання : навчально-методичний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти / А.В.Василюк, Ю.В., Бондар, А.В.Хіля. – Вінниця, 2020. – 175 с.
2. Демченко О.П. Формування соціальної компетентності дітей з особливими потребами у процесі використання виховних ситуацій / О.П.Демченко // Науковий часопис НПУ ім. М.П.Драгоманова : серія 19. Корекційна педагогіка та соціальна психологія : зб. наукових праць. – К. : НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2011. – С.60-63.
3. Закон України №2145-VIII від 5.09.2017 «Про освіту» // Офіційний веб-портал Верховної ради України [Електорний ресурс].- Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>
4. Колупаєва А. А. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі: навчально-методичний посібник / А. А. Колупаєва, О.М. Таранченко. — Харків : Вид-во «Ранок», 2019. — 304 с.
5. Лорман Тім. Інклюзивна освіта. Підтримка розмаїття у класі: практич. посіб. / [Тім Лорман, Джоан Демпелер, Девід Харві]; пер. з англ. — К.: СПД-ФО Парашин І. С., 2010. — 296 с. — С. 146.
6. Любчак Л.В. Вибір оптимальної стратегії взаємодії майбутнього педагога з дітьми із особливими освітніми потребами / Освіта дітей з особливими потребами : від інституалізації до інклюзії // Зб. тез доп. / Редкол.: В.В.Засенко, А.А.Колупаєва, Н.І.Лазаренко, З.П.Ленів. – Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2016. – 210-213.
7. Таранченко О.М., Найда Ю.М. Диференційоване викладання в інклюзивному навчальному закладі : навчальний курс та методичний посібник / за заг. ред. Колупаєвої А.А. – Київ : Видавнична група «А.С.К.», 2012. – 124 с.
8. Хіля А.В. Арт-терапія в системі засобів виховання ціннісного ставлення до життя в дітей та молоді з функціональними обмеженнями : метод. матер. : Ч. 1. – Вінниця: Нілан-ЛТД, 2017. – 250 с..
9. Хіля А.В. Нестандартні форми роботи як засіб підвищення якості освітніх послуг та ефективності інклюзивної школи / А.В.Хіля // Інклюзивна освіта як індивідуальна траєкторія особистісного зростання дитини з особливими освітніми потребами : збірник матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Вінниця, ВДПУ імені Михайла Коцюбинського, 08-09 листопада 2018 р.) / редкол.: О. П. Демченко, Н. О. Комарівська, Л. В. Любчак, Л. А. Присяжнюк ; за заг. ред. О. А. Голюк. Вінниця : Меркьюрі-Поділля, 2018. – Вип. 1. – С. 154-158.

СОЦІАЛІЗАЦІЯ ДИТИНИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

*Бродецька Катерина, здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр»
Науковий керівник: О.П. Демченко, кандидат педагогічних наук, доцент
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського (Україна)*

DEVELOPMENT OF CREATIVE ABILITIES IN CHILDREN WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS BY THEATER

*Kateryna Brodetska, bachelor's student
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskiy State Pedagogical University (Ukraine)*

Анотація. Статтю присвячено проблемі соціалізації дитини з особливими освітніми потребами в сучасному освітньому просторі. Розкрито фактори і умови забезпечення успішності такого процесу. Основний акцент зроблено на значенні школи, як другого за значимістю, після сім'ї, інституту соціалізації такої категорії учнів. Показано необхідність використання